

**НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА «ІНСТИТУТ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ
НАЦІОНАЛЬНОЇ АКАДЕМІЇ НАУК УКРАЇНИ»**

ЗАТВЕРДЖУЮ

**Директор Державної установи
«Інститут всесвітньої історії
НАН України»
член-кореспондент НАН України,
доктор історичних наук, професор**

А.І. Кудряченко

[Handwritten signature]
_____ 2021р.

**РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ
АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ВСЕСВІТНЬОЇ ІСТОРІЇ**

для здобувачів наукового ступеня доктор філософії

спеціальність

032 Історія та археологія

**Ухвалено Вченою радою
ДУ «Інститут всесвітньої історії
НАН України»**

(протокол № 8 від 03.12.2020 р.)

Київ – 2021

І. ОСВІТНЯ СКЛАДОВА

Тематичний план

№	Назва теми	лекц	семін	самот	всього
1.	Понятійно-категоріальний апарат сучасної історичної науки: всесвітньо-історичний вимір.	2	2		4
2.	Нові підходи до періодизації всесвітньої історії.	2	2	6	10
3.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха Стародавнього світу.	2	2	6	10
4.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха середньовіччя	2	2	4	8
5.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха раннього Нового часу.	2	2	4	8
6.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха Нового часу	2	2	6	10
7.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: ХХ століття	2	2	6	10
8.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: світові війни	2	2	6	10
9.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: Холодна війна	2	2	6	10
10.	Актуальні проблеми всесвітньої історії: глобалізаційний вимір	2	2	6	10
	Разом:	20	20	50	90

Компетентності, якими повинен оволодіти здобувач та програмні результати навчання

Компетентності, якими має володіти здобувач	Програмні результати навчання	Найменування навчальних дисциплін, практик/ кількість кредитів/ відділ, що забезпечує
Системні	Здатність аргументувати власну дослідницьку позицію та визначати її місце у сучасному історіографічному дискурсі. Наявність цілісних уявлень	Актуальні проблеми всесвітньої історії у сучасній історіографії 3 кредити ЄКТС ДУ «Інститут

	щодо ключових тенденцій та етапів розвитку сучасної світової історіографії, підготовка майбутніх дослідників до проведення фахового аналізу історичного процесу. Вміння проектувати та реалізовувати власну науково-дослідницьку діяльність.	всесвітньої історії НАН України»
Інструментальні	Базові знання структурних характеристик та ключових категорій провідних напрямів сучасної зарубіжної історіографії; вміння аналізувати сучасні методологічні підходи до вирішення актуальних проблем всесвітньої історії; вміння застосовувати отримані знання під час проведення власних наукових досліджень.	
Міжособистісні	Навички групової роботи, міжособистісної взаємодії і спілкування. Вміння визначати етичні наслідки власної професійної діяльності.	
Фахові	Вміння складати історичні та історіографічні огляди та аналізувати стан наукової розробки досліджуваної проблеми; проводити фаховий аналіз змістовних компонентів сучасних історіографічних дискусій; аргументувати власну дослідницьку позицію.	
	Програмні результати навчання	
	<ul style="list-style-type: none"> - Здатність продукувати результат наукових досліджень з фаху. - Здатність ефективно задіяти можливості міждисциплінарних зв'язків 	

	<p>для реконструкції всесвітньої історії чи конкретного її етапу крізь призму політичних, економічних, соціокультурних контактів.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Здатність формулювати та вдосконалювати актуальне дослідницьке завдання, накопичувати та систематизувати необхідну інформацію для її розв'язання та формулювати науково вагомі висновки. - Здатність аналізувати джерела та історіографію різних історичних періодів відповідно до завдань дослідження, інтерпретувати та контекстуалізувати ці матеріали. - Обізнаність у наукових стандартах та вміння дотримуватися їх щодо точності та обсягу локалізованої документації, використаної для підготовки проміжних завдань та підсумкового дисертаційного дослідження. - Здатність працювати продуктивно у дослідницькому міні-колективі, щоб отримати та систематизувати наукову інформацію, брати відповідальність за організацію певного етапу колективної роботи, відіграючи, за необхідністю, роль головуючого у дискусії в багатопрофільній за професійними інтересами та полікультурній міжнародній групі. - Здатність презентувати письмові тексти та робити усні презентації різного рівня складності українською чи іноземною мовами, відповідно до спеціалізації та конкретного дослідницького завдання. - Здатність використовувати ІКТ-ресурси на основі принципу науковості із дотриманням високих стандартів аналізу письмових та електронних текстів, традиційних архівних та усних джерел. - Спроможність розрізняти різні реєстри наукового викладу та застосовувати їх відповідно як письмово, так і усно в коротких викладах, оглядах, та у випускній кваліфікаційній роботі (дисертації). - Здатність запланувати, провести та завершити науковий проект, що використовує науковий інструментарій споріднених дисциплін, для розв'язання дослідницького завдання з всесвітньої історії; презентувати його у формі тексту з використанням посилань, додатків, документів відповідно до теми.
--	--

Анотація змісту нормативних та дисциплін вільного вибору

ППН2 Актуальні проблеми всесвітньої історії

Мета навчальної дисципліни – сформувати здатність орієнтуватись у сучасній системі джерел інформації, аналізувати історичні джерела та узагальнювати їх, визначати основні етапи історичного розвитку світових цивілізацій, орієнтуватись у важливих подіях світової історії

Завдання: надати слухачам системні знання з теоретичних аспектів

сучасних інтерпретацій всесвітньої історії, а також сформувані наступні компетенції:

- готовність з повагою та дбайливо ставитись до історичної спадщини і культурних традицій, толерантно сприймати соціальні і культурні відмінності;

- здатність розуміти рушійні сили та закономірності історичного процесу; місце людини в історичному процесі, політичній організації суспільства, використати ці знання у професійній діяльності;

- мати культуру мислення, здатність до сприйняття інформації, її аналізу, узагальнень, постановки мети і вибору шляхів її досягнення, вміння логічно, аргументовано, чітко і ясно будувати усну та письмову мову;

- здатність виходити з базових знань у галузі гуманітарних наук (філософії, культурології, історії) у процесі формування свого світогляду, розуміти проблеми взаємовідносин суспільства і людини, забезпечення взаємозв'язку свободи і відповідальності, значення духовного і ціннісного вибору, розширювати кругозір у контексті одержаного культурологічного знання; вміння використовувати гуманітарні знання у своїй соціальній і професійній діяльності.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен знати:

- базові факти про основні епохи в історії людства і їх хронологію;
- головну історичну фактологію, дати, події та імена історичних діячів і провідних персоналій;
- особливості формування і розвитку основних суспільних інститутів;
- сучасні підходи до періодизації всесвітньо-історичного процесу;
- нові підходи до історієписання.

За підсумками вивчення дисципліни аспірант повинен вміти:

- використовувати отримані знання в практичній діяльності;
- висловлювати і обґрунтовувати свою позицію з питань, що стосуються ціннісної дотичності до історичного минулого;
- самостійно виявляти співвідношення факторів внутрішнього розвитку цивілізацій та зовнішніх впливів;
- вести пошук необхідної інформації з певної тематики, аналізувати джерела;
- характеризувати сучасний стан історичної науки у галузі всесвітньої історії;
- застосовувати науковий досвід вітчизняної та світової історичної науки при здійсненні власних наукових досліджень;
- аналізувати тенденції, проблеми і перспективи розвитку сучасної історичної науки у галузі всесвітньої історії.

Зміст дисципліни за темами

Тема 1. Понятійно-категоріальний апарат сучасної історичної науки: всесвітньо-історичний вимір.

Поняття «всесвітня історія». Предмет, мета і завдання курсу «Актуальні проблеми всесвітньої історії». Нові підходи до інтерпретацій джерельної

бази. Понятійно-категоріальний апарат сучасної історичної науки: всесвітньо-історичний вимір.

Тема 2. Нові підходи до періодизації всесвітньої історії.

Плюралізм методологічних підходів у сучасних дослідженнях зі всесвітньої історії. Нові підходи до періодизації всесвітньої історії. Формаційний, стадіальний, технократичний, хвильовий, цивілізаційний, культурно-цивілізаційний та інші підходи. Постмодернізм в українській історіографії.

Тема 3. Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха Стародавнього світу.

Поняття «Схід». Дихотомія Схід-Захід. Європоцентризм в історичних дослідженнях. Проблема дешифровки першоджерел. Нові підходи до вивчення первісних держав Сходу. Проблема типологізації первісних держав. Античність у сучасних історичних та історіографічних дослідженнях. Нові інтерпретації взаємин Схід-Захід.

Тема 4. Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха середньовіччя.

Поняття «Середні віки»: нові підходи. Періодизація історії середньовіччя. Європа та Азія в епоху середньовіччя. Проблеми феодалізму в сучасній історичній науці. Проблематика цезури та континуїтету у медієвістичних дослідженнях.

Тема 5. Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха раннього Нового часу.

Ранній Новий час та Новий час як актуальна проблема всесвітньої історії. Епоха раннього індустріального суспільства у сучасних роботах із всесвітньої історії. Актуальні проблеми історичних джерел епохи раннього Нового часу. Нова проблематика епохи Відродження та Реформації.

Тема 6. Актуальні проблеми всесвітньої історії: епоха Нового часу.

Перехід від раннього індустріального до індустріального суспільства. Актуальні проблеми вивчення політичної історії епохи Нового часу. Питання формування національних держав в епоху Нового часу. Європоцентризм «нової історії». Нові інтерпретації європейської колонізації.

Тема 7. Актуальні проблеми всесвітньої історії: ХХ століття.

Сучасні інтерпретації індустріального суспільства. Проблематика соціальних зрушень у європейських країнах. Масові рухи та демократизація суспільств як актуальна проблема всесвітньої історії. Питання зовнішньої політики та міжнародних відносин епохи ХХ ст. Проблематика міжнародних організацій: від Ліги націй до ООН та регіональних об'єднань.

Тема 8. Актуальні проблеми всесвітньої історії: світові війни.

Питання війни та миру в історичних дослідженнях. Перша світова або Велика війна: різноманітність підходів до вивчення першого глобального конфлікту. Європа та світ у міжвоєнний період. Проблематика Другої світової війни у сучасних історичних дослідженнях. Друга світова та Велика вітчизняна війна: західні та радянські/пострадянські інтерпретації. Наслідки глобальних війн: глобальні та регіональні виміри.

Тема 9. Актуальні проблеми всесвітньої історії: Холодна війна.

Холодна війна та епоха біполярного протистояння як проблема всесвітньої історії. Різні підходи до періодизації Холодної війни. Питання початкових подій Холодної війни. Основні конфлікти біполярного протистояння. Виміри Холодної війни (політичний, військовий, економічний, соціальний, культурний, освітній, психологічний, ідеологічний тощо). Європа в біполярному протистоянні як проблема всесвітньої історії. Розколотий світ: протистояння Схід-Захід у глобально-географічному вимірі. Наслідки Холодної війни: питання переможців та переможених.

Тема 10. Актуальні проблеми всесвітньої історії: глобалізаційний вимір.

Глобалізація як період та етап всесвітньої історії. Питання періодизації глобалізації. Основні етапи глобалізаційного поступу. Світ у вирі глобалізації. Європа після Холодної війни та активізація глобалізації. Питання однополярності та багатополярності світу в епоху глобалізації. Питання нових світових політичних та економічних лідерів. Регіональні та трансконтинентальні об'єднання в історичних дослідженнях. Специфіка міжнародних відносин в епоху глобалізації як актуальна проблема всесвітньої історії.

Загрози природного характеру: ресурсна та енергетична криза, глобальні зміни клімату, екологічні та природні катастрофи. Умови участі в механізмах Кіотського протоколу. Конвенція ООН про зміну клімату. Конфлікти світового масштабу: цивілізаційне протистояння, глобальна терористична мережа, розповсюдження ядерної зброї і зброї масового ураження, формування нових центрів сили і боротьба між ними за лідерство. Шляхи подолання загроз і існуючі міжнародні рішення. Можливі фактори глобальних трансформацій і їхня класифікація.

Проблема народонаселення в контексті глобалізації. Динаміка чисельності і структура населення у всесвітньому масштабі. Етапи демографічної глобалізації. Соціально-економічні наслідки демографічної глобалізації. Глобалізація і трансформація міграційних відносин: нові виклики та відповіді. Посилення та результати сучасних міграційних процесів.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Основна:

Гончар Б.М. Всесвітня історія: Навч. посібник. – К.: Знання, 2001. – 359 с.

Городня Н. Д. Інтеграційні процеси в Азійсько-Тихоокеанському регіоні в глобальну епоху: регіональна специфіка / Н. Городня // Науковий вісник Дипломатичної академії України. – 2012. – Вип.18. – С.77-83.

Всесвітня історія: навчальний посібник / Б. М. Гончар [та ін.]. – Київ : Знання, 2007.

История Древнего мира. В 3-х книгах./ Под ред. Дьяконова И.М. – М., 1989-1991.

Крижанівський О.П. Історія Стародавнього Сходу. Курс лекцій. – К., 2001.

Кадеєв В. И. История Древней Греции и Рима: Курс лекцій. – Харьков: Колорит, 2006.

Крижановська О. О., Крижановський О. П. Історія середніх віків. Курс лекцій. – Київ, 2004.

Войтович Л., Козак Н., Овсінський Ю., Чорний М. Medium aevum: Середні віки. Підручник для історичних спеціальностей ВУЗів / За ред. Л.Войтовича. – Львів: Тріада плюс, 2010.

Кириченко В.П. Нова історія країн Азії, Африки та Латинської Америки – К.: Либідь, 2002.

Орлова Т.В. Історія сучасного світу: Навч. посібник. – Київ, 2006.

Глобалізаційний чинник трансформації міжнародної системи Глобалізація і сучасний міжнародний процес. / Під редакцією Гуменюка Б.І. та Шергіна С.О.– Київ: Університет «Україна», 2009 – 508 с.

Гончар Б. М. Нова історія країн Європи та США (1870-1918): підручник для студ. вищ. навч. закладів / Б. М. Гончар, Н. Д. Городня; Київський нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – Київ: Київський університет, 2008.

Зернецька О.В. Проблеми сталого розвитку в інформаційних та інформаційно-аналітичних програмах у глобальних та національних медіа// Актуальні проблеми міжнародних відносин. — № 93, 2010.-С.32-39.

Козицький А. Новітня історія країн Азії та Африки. 1918–1999. Курс лекцій. – Львів, 2000.

Культурно-цивілізаційний простір Європи і Україна: особливості становлення та сучасні тенденції розвитку / За заг. редакцією А.І. Кудряченка // Колективна монографія. – Інститут європейських досліджень НАН України. – К.: Університет «Україна», 2010. – 405 с.

Машевський О. П. Проблема Чорноморських проток у міжнародних відносинах (1870 р. – початок 1920-х рр.) – К. : Аквілон-Плюс, 2010. – 792 с.

Мицик Л., Кузьменко Ю. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–2007): Навч. посібник. – Київ, 2008.

Проблеми всесвітньої історії: науковий журнал. ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». Київ.

Слюсаренко А. Г. Інтеграційні процеси Україна – Європейський Союз:

на прикладі співпраці у сфері вищої освіти. Вісник Київського національного університету імені Тараса Шевченка. Історія. Випуск 131. 2017 р. с. 80-84.

Сучасні європейські культурно-історичні цінності в контексті викликів глобалізації: моногр. / керівник авторського колективу і науковий редактор доктор історичних наук, професор А.І. Кудряченко, ДУ «Інститут всесвітньої історії НАН України». – К.: Фенікс, 2014. – 444 с.

Пивовар С. Ф. Всесвітня історія. Новітній період. 1900–1945 рр. – К.: Видавничий центр «Академія», 1998. – 384 с. (у співавторстві).

Україна в Європі: контекст міжнародних відносин: [монографія] / кер. авт. кол. і наук. ред. д-р іст. наук, проф. А.І. Кудряченко; Нац. акад. наук України, Інститут європейських досліджень. – К.: Фенікс, 2011. – 632 с.

Україна в Європі: пошуки спільного майбутнього / Керівник авторського колективу і наук. ред. д.і.н., проф. А.І. Кудряченко. – К.: Фенікс, 2009. – 544 с.

Фесенко М.В. Якісні зміни технологічного розвитку / Глобальні тренди міжнародних відносин: реалії і прогнозування / За заг. ред. Є. А. Макаренко, Київ : ВАДЕКС, 2020. С.260-487.524 с.

Додаткова:

Боннар, А. Греческая цивилизация: В 3-х томах / Пер. с фр. О.В. Волкова; Ред. и предисл. Ф.А. Петровского. – М. : Искусство, 1992.

Войтович Л., Домановський А., Козак Н., Лильо І., Мельник М., Сорочан С., Файда О. Історія Візантії. Вступ до візантиністики. – Львів: Апріорі, 2011.

Дюррозель Ж.-Б. Історія дипломатії від 1919 р. до наших днів. – Київ, 1995.

Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1918–1945): Навч. посібник. – Київ, 2001.

Іваницька О. П. Новітня історія країн Європи та Америки (1945–2002): Навч. посібник. – Вінниця, 2002.

Історія західних і південних слов'ян (з давніх часів до ХХ ст.). Курс лекцій / За ред. В. І. Ярового. – Київ, 2001.

Історія міжнародних відносин і зовнішньої політики (ХХ – початок ХХІ ст.): Навч. посібник. – Київ, 2006.

Історія Центрально-Східної Європи. Посібник / За ред. Л. Зашкільняка. – Львів, 2001.

История Древнего Востока / Под ред. Кузищина В.И. – М., 1988.

История Древней Греции /под ред. В.И. Кузищина. – М.: Высш. шк ., 2000.

История Древней Греции: учебник / Ю.В. Андреев, Г.А. Кошеленко, В.И. Кузищин, Л.П. Маринович; Под ред. В.И. Кузищина. - 3-е изд., перераб. и доп. – М. : Высшая школа, 2001.

История Древнего Рима /под ред. В.И. Кузищина . – М.: Высш. шк ., 2000.

История Европы. – М.: Наука, 1988.

Історія середніх віків. Вступ до історії західноєвропейського Середньовіччя: Курс лекцій. – К., 2004.

Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки. 1918-1945 рр. Навчальний посібник / за ред. М. М. Швагуляка. Львів, 2005.

Новітня історія країн Західної Європи та Північної Америки (1945 р. – початок ХХІ ст.). Навчальний посібник / за ред. М. М. Швагуляка. – Львів, 2011.

Сергийчук І.Н. Новітня історія країн Азії та Африки(1918-кінець 20 ст.) – Суми ВТД "Університетська книга", 2002.

Тищик Б.Й. Історія держави і права країн Стародавнього світу: Навч. посібник. – Львів: Світ, 2001.

Fesenko M. The Danger of Confrontation between the United States and China in the New Cold War. Проблеми всесвітньої історії : наук. журн. / Ін-т всесвіт. іст. Нац. акад. наук України. Київ: [б. в.], №2(11), 2020. С.114-131

Толстов С. В., Фесенко М. В. Феномен «Нової холодної війни» з погляду політології міжнародних відносин. Міжнародні відносини: Серія політичні науки, № 20, 2019. URL: http://journals.iir.kiev.ua/index.php/pol_n/article/view/3821